

Parlament d'En Jordi Bilbeny, pronunciat a l'acte d'obertura del 24è Simposi sobre la Història Censurada de Catalunya. Arenys de Munt, 21 de novembre del 2025

Autor: Jordi Bilbeny

Data de publicació: 21-11-2025

Ara ha fet un any que TVE va emetre el documental «Colón ADN. Su verdadero origen», on demostrava a través dels estudis d'ADN que En Colom no era genovès. Ara fa un any, doncs, que sabem científicament que En Colom no era genovès. I que, per contra, havia de ser d'algun indret «del arco mediterráneo de la Corona de Aragón». És a dir: que era català.

Ja no som davant d'una nova teoria agosarada d'un científic llegit, ni d'un novel·lista instruit. No es tracta d'una conjectura brillant de cap lliurepensador, ni de cap investigador polititzat fins al moll de l'os. Ni tan sols parlem d'un historiador que fa servir un mètode d'anàlisi documental rigorós i, com els agrada dir a ells, «científic». No. No. Ara, per si encara no ens n'havíem adonat, qui ha científicament parlat és senzillament la ciència. I la ciència diu tot el contrari del que han dit fins ara els nostres acadèmics, els nostres polítics i els nostres intel·lectuals més solvents: «Heu estat mentit per tota la barra». «Heu estat enganyant tothom». O, en el més suau del casos: «No sabíeu absolutament de què parlàveu». Tants títols, tanta arrogància, tanta prepotència, tanta befa, tant menyspreu, tants d'insults, tanta marginació, tanta discriminació, tanta persecució, tanta difamació en nom del rigor científic i del mètode científic perquè ara la ciència us acabi dient que no sabíeu de què parlàveu i que l'únic mètode científic, l'únic rigor científic que heu estat fent servir és el de repetir com llores el discurs historiogràfic de l'espanyolisme més histriònic i anticatalà.

Efectivament: la Inquisició ha fet la seva feina. No tan bé com els inquisidors es pensaven —és clar—, perquè han quedat massa rastres vidents del relat que volen esborrar i canviar. Però la feina l'han feta a consciència, segle rere segle, llibre rere llibre. Ara reescriuint un document, ara reescriuint un llibre. Ara confiscant una biblioteca. Suara cremant-la sencera. S'han inventat un relat. El relat que els convenia per justificar una nació i un estat sense un passat rellevant.

No és una percepció personal. No és una meva emoció. Que Espanya crea el seu passat en funció del que vol que sigui el seu futur és una evidència clamorosa i contumaç. Els meus estudis de quasi 40 anys en aquest àmbit de la falsificació de la història em donen, per dir-ho així, una certa experiència. Perquè, si al capdavant pogués resumir tants estudis en una sola frase, diria el que us deia: que els castellans i l'Estat s'inventen el passat en la mesura que els cal un futur. O com ho diu En Miguel-Anxo Murado, al seu a hores d'ara mític llibre *La invención del pasado. Verdad y ficción en la historia de España*: «Del quasi infinit nombre de fets que componen el passat, l'historiador en selecciona uns pocs que s'ajusten al repertori d'assumpes arquetípics i els organitza d'acord amb una estructura quasi predeterminada». I, llavors, cita En Roland Barthes quan remarca que «el discurs històric és en essència una forma [...] d'elaboració imaginària». És a dir: una invenció. Una invenció al servei del poder. I, tot seguit, En Murado es demana: «Per a què serveix la història? La resposta pot semblar una irona: serveix per canviar el passat». Que és exactament el que ha fet Castella, car com que a aquest regne, «li manca el prestigi d'altres regnes europeus», per tant, segons En Murado, «li calia crear un passat a l'alçada del present, i aquesta és la missió dels cronistes». És a dir, que els cronistes s'inventen el passat de Castella. Un passat, tot sigui dit de passada, que després ens imposarà amb la força de les armes i el terror indiscriminat.

Aquest és el producte, doncs, que el nostre món benpensant, el del catalanisme sempre genuflectit davant dels nostres multiseculars opressors, els l'ha comprat a ulls clucs. Sense crítica, sense mètode d'estudi, sense rigor intel·lectual, sense dubte metòdic. Però amb una gran comoditat i una connivència encara més majúscula amb el poder dominant. Amb el discurs del pensament únic. I, ara, com una mena d'acudit grotesc, ha hagut de sorgir un grup de científics espanyols per dir-nos que En Colom era català. Uns espanyols recuperant un fragment de la història de Catalunya i un dels seus prohoms més insignes i més universals que els mateixos catalans han menystingut fins a la náusea.

La realitat és així. Transparent, dura, estricta. Sense concessions a la badoqueria ni a l'autoengany. Gens estrident, però eficaç. Com un cop de puny clavat al mig del rostre. Abassegadora, lluminosa, terrible. Per això costa tant d'acceptar. Perquè ens capgira. Ens somou. Però, sobretot, ens transforma de dalt a baix. I deixem de ser la projecció que l'estat i el poder llança sobre el món amb la finalitat d'anorrear-nos com a éssers lliures i lliurepensants.

Per això la realitat, quan desmenteix l'estatus quo, fa tanta por. I llavors tots els funcionaris del Sistema es posen a treballar per evitar que se sàpiga. I els funcionaris no són tan sols els de Correus o d'Hisenda, els qui treballen en el món silenciós de la burocràcia. Els funcionaris són també els mestres i els professors, el món acadèmic al complet, que quan jo vaig començar a investigar, miraven cap a un altre costat, però que darrerament, ja havien esdevingut guardians furibunds del pensament únic i de la raó d'estat.

Deia el gran sociòleg i professor valencià d'Antropologia Social Rafael Ninyoles, al seu imponderable llibre *Mare Espanya*. Aproximació al nacionalisme espanyol, que «cap catedràtic d'Universitat —com cap altre funcionari civil o militar— no s'atreveria a qüestionar seriosament l'existència de l'ens del qual ragen els seus ingressos. I el fet d'existir un nexa material, objectiu, entre un nombre significatiu d'intel·lectuals i l'Estat, és tan sols una part del problema». No es podia dir millor. Per En Ninyoles, «l'exercici d'una funció pública implica, en principi, ser copartípic d'altres valors materials, però també psicològics del funcionariat», que, justament, «radiquen en la mateixa estructura de la personalitat del funcionari». I això fa que, al llarg de tot l'escalafó funcional, fins arribar al cap del Govern, «cada funcionari —bé siga militar, catedràtic, policia, tècnic de l'Administració local, etc.— està investit d'una certa part del poder de l'Estat i vinculat a allò que el Poder suprem defineix en cada moment com els "interessos vitals de l'ordre predominant"». Cosa que a nosaltres ens sona moltíssim, perquè ho hem viscut i ho vivim cada dia a la pròpia carn.

Però En Ninyoles no ho ha dit tot. I, en un exercici magnífic de posar els punts sobre les is, continua: «L'organització funcional és, en suma, una font estructural de lleialtats respecte als valors políticament declarats inqüestionables en un període històric —però que poden qüestionar-se o ser irrelevants en el període següent—. I és d'esperar que molts dels qui s'enquadren en aqueix cos organitzatiu no sols comparteixen els símbols legitimadors de l'ordre dominant sinó que han contribuït a crear-los».

I ja som al cap del carrer. Perquè si molts dels nostres historiadors més rellevants, van ser educats per professors franquistes o per professors que van haver de capejar com van poder les pressions franquistes de les universitats catalanes de la postguerra, però sense qüestionar-les ni, encara menys, enfrontar-s'hi radicalment, llavors és que no tan sols van haver d'assumir, com deia En Ninyoles, els símbols legitimadors de l'ordre de la dictadura, sinó que, també i alhora, van contribuir a crear-los.

I un d'aquests preciosíssims símbols fou el de la genovesitat d'En Colom i d'una gesta nàutica transoceànica farcida de castellans. Doncs bé: malgrat que tot el que fa referència als primers viatges colombins, el discurs oficial només compta, de moment, per enderrocar-lo, amb les nostres recerques, noves dades i raonaments trencadors, manifestats escadusserament en llibres, revistes, conferències i qualche documental, el fet que En Colom sigui genovès ja ha estat

debolit per sempre per la ciència genètica espanyola. S'ha acabat la gran collonada. I comença l'era de la raó. L'era del pensament. De la recerca de la veritat sense pors, ni traves, ni coaccions. Comença l'era de l'autoestima i de la dignitat personal i col·lectiva. Paradoxalment, no pas gràcies ni als polítics ni als historiadors catalans, sinó als científics espanyols. Però gràcies també a tots nosaltres que fa decennis que empenyem amb els nostres estudis, les nostres recerques i les nostres aportacions, les nostres petites i grans troballes, la nostra voluntat fèrria de no cedir a cap xantatge, ni acadèmic ni social. Vet aquí que ens trobem un any més a Arenys de Munt per continuar avançant cap a la veritat i cap a la llibertat, deslligats de tot dogma i de tot fanatisme.

I això em fa recordar que deia també En Ninyoles —i amb això ja acabo— que «els intel·lectuals vinculats a institucions, docents o d'altra mena, en qualitat de funcionaris, tenen una relació més estreta amb l'«ordre establert», mentre que els intel·lectuals deslligats tendeixen a alienar-se d'aqueix ordre i a convertir-se en potencials agents del canvi històric». Sembla que hagi descobert la sopa d'all. Nosaltres portem tota la vida observant-ho. I és ben cert: si t'aproximes al poder, l'ordre establert et neutralitza. Però, ben altrament, si te'n allunyes i te'n desllices esdevenis un vigorosíssim agent del canvi històric. Benvinguts i benvingudes al canvi. Benvinguts i benvingudes a la història.

Jordi Bilbeny